

ขอบเขตและสาระของเอกสิทธิ์ และความคุ้มกัน

วัตถุประสงค์และความจำเป็นในการมีเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

หลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันที่รัฐธรรมนูญให้ไว้แก่บรรดาสมาชิกรัฐสภานั้น ส่งผลให้สมาชิกรัฐสภามีสถานภาพ "พิเศษ" แยกต่างไปจากบุคคลธรรมดา แต่ขณะเดียวกันหลักเรื่องเอกสิทธิ์และความคุ้มกันนี้ต้องถือว่าเป็นข้อยกเว้นพิเศษจากหลักความเสมอภาคโดยทั่วไป ดังนั้น สิทธิหรือสถานภาพพิเศษเช่นนี้ จะต้องมีเหตุผลและเจตนารมณ์ที่จำเป็นอย่างยิ่ง

หลักเอกสิทธิ์ (Privilege) นี้ จะทำให้สมาชิกรัฐสภามีสิทธิพิเศษเหนือบุคคลอื่น ดังนั้น การให้เอกสิทธิ์แก่สมาชิกรัฐสภานั้น จะต้องพิจารณาอย่างลึกซึ้งและรอบคอบเหตุผล ซึ่งพอที่จะแยกวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการมีเอกสิทธิ์ไว้ดังนี้

๑. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถแสดงความคิดเห็นหรือการกระทำอันใดในรัฐสภาได้

เพิ่มความภาคภูมิใจ

ในระบอบประชาธิปไตยนั้นถือกันว่า "สมาชิกรัฐสภา" เป็นตัวแทนของประชาชน เป็นปากเป็นเสียงแทนประชาชน ตลอดจนพิทักษ์รักษามลประโยชน์ของประชาชน ด้วยเหตุนี้จึงต้องให้หลักประกันแก่สมาชิกรัฐสภา ให้มีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของตนได้เต็มภาคภูมิใจ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีต้องคอยยำเกรงผู้ใด ไม่ว่าจะเป็นเอกชนหรือรัฐบาลก็ตาม ทั้งนี้เพราะ การแสดงความคิดเห็นหรือการอภิปรายนั้น อาจจะมีการโต้แย้งอย่างรุนแรงเพื่อหักล้างเหตุผลซึ่งกันและกัน การอภิปรายนั้นจะต้องพาดพิงหรือไปกระทบกระทั่งบุคคลที่สามเสมอ ซึ่งการกระทบนั้น อาจจะเป็นเรื่องส่วนตัวหรือส่วนรวมก็ได้ ฉะนั้น ถ้าหากตรามติให้สมาชิกรัฐสภาเกรงกลัวว่าตนอาจจะถูกฟ้องร้องดำเนินคดีต่าง ๆ แล้ว จะทำให้บรรดาสมาชิกรัฐสภาไม่กล้าอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น ทั้ง ๆ ที่ตน

ทราบว่า ข้อเท็จจริงนี้เป็นความจริงหรือเป็นความคิดเห็นของตนโดยสุจริต^๑ ภัยเหตุดังกล่าว จึงต้องมีเอกสิทธิ์เพราะ เป็นการชอบด้วยเหตุผลและเป็นความจำเป็นอย่างยั้งที่จะต้องให้หลัก ประกันแก่สมาชิกรัฐสภาใหม่อิสระเสรีภาพอย่างสมบูรณ์ในการแสดงความคิดเห็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในที่ประชุมของรัฐสภานั้น จะต้องเป็นสถานที่ซึ่งสมาชิกรัฐสภาสามารถกล่าวข้อความซึ่งเป็น ประโยชน์แก่บ้านเมืองได้อย่างเต็มที่ แม้ข้อความนั้นจะขัดต่อผลประโยชน์ของบุคคลหรือคณะบุคคล ก็ตาม เอกชนจะต้องอุทิศประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของประเทศชาติ มิฉะนั้นแล้ว ในที่ประชุมรัฐสภาจะไม่มีสมาชิกรัฐสภาผู้ใดกล้าแสดงความคิดเห็นของตนเลย จะมีก็แต่คำกล่าว สรรเสริญเยินยอ ถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน ในที่สุดสภาจะไม่สามารถควบคุมการปกครอง หรือการบริหารประเทศได้เลย^๒ ซึ่งจะมีสภาพไม่ผิดกับการแสดงความคิดเห็นหรือการประชุมทาง การเมืองทั่ว ๆ ไปเท่านั้น ไม่สามารถที่จะใช้อำนาจต่อผลประโยชน์ของประชาชนได้อย่างแท้จริง

๒. เพื่อป้องกันมิให้ฝ่ายรัฐบาลกลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้าน

วัตถุประสงค์ของหลักเอกสิทธิ์ในกรณีนี้^๓ เพื่อเป็นเกราะป้องกันหรือเครื่องคุ้มครอง สมาชิกรัฐสภาในอันที่จะไม่ถูกฝ่ายรัฐบาลหาทางกลั่นแกล้งโดยการจับกุม หรือดำเนินคดีอาญา ค่าง ๆ ฉะนั้น เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีโอกาสที่จะแสดงความคิดเห็นทางตั้ง หรือติเตียน ตลอดจน คัดค้านนโยบายของรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการที่สมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้านจะใช้มาตรการ ทางรัฐธรรมนูญในการที่จะควบคุมฝ่ายบริหาร เช่น การตั้งกระทู้ถาม การเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคล หรือทั้งคณะ ซึ่งจะเห็นได้ว่ามาตรการต่าง ๆ ของสมาชิกรัฐสภาฝ่าย ค้านที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะส่งผลกระทบกระเทือนอันคลอนแคลนเสถียรภาพและความมั่นคงของรัฐบาลได้

^๑ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๕, หน้า ๑๑๖.

^๒ รายงานการประชุมสภาาร่างรัฐธรรมนูญ, ครั้งที่ ๓๓๓ วันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๐๖, หน้า ๗๑ - ๗๒.

ฉะนั้น เพื่อป้องกันมิให้สมาชิกรัฐสภาต้องหวาดระแวงหรือเกรงกลัวภัยอันตรายต่าง ๆ ซึ่งอาจจะเกิดจากการแก้แค้นหรือผูกพยาบาทจากรัฐบาล จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Expression) และมีอิสระเสรีภาพในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มที่ ในปัจจุบันแม้รัฐบาลบางสมัย อาจจะไม่มีโอกาสกลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภาได้อีกก็ตาม แต่วัตถุประสงค์อันนี้ยังคงดำรงอยู่ โดยถือว่าเป็นเรื่องของศักดิ์ศรีในการแสดงความคิดเห็นอันเป็นอิสระของสมาชิกรัฐสภา (Independence of Parliament)^๒

ส่วนหลักความคุ้มกัน (Immunity) นั้น มีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์จะให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ในระหว่างสมัยประชุม โดยยกโทษกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการชั่วคราว ทำให้การพิจารณาโดยกระบวนการยุติธรรมทางศาลขาดตอนไป ซึ่งอาจจะแยกวัตถุประสงค์หรือความจำเป็นในการมีความคุ้มกันได้ดังนี้

๑. ป้องกันมิให้ฝ่ายบริหารกลั่นแกล้งจับกุมสมาชิกฝ่ายค้านเพื่อกีดกันมิให้สมาชิกรัฐสภามาประชุมสภาได้

ความคุ้มกันในข้อนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกมีอิสระเสรีภาพในระหว่างสมัยประชุม เพราะถ้าหากรัฐบาลจะกลั่นแกล้งสมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้านแล้ว รัฐบาลก็เตรียมรอกการเปิดสมัยประชุม พร้อมกับเริ่มฟ้องร้องสมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้านทันที ความคุ้มกันนี้มีความจำเป็นที่สมาชิกรัฐสภาจะต้องได้รับความคุ้มครองป้องกัน เพื่อมิให้ทั้งรัฐบาลหรือเอกชนแกล้ง

^๑ หลวงประเจิดอักษรลักษณ์, กฎหมายรัฐธรรมนูญ, หน้า ๕๕.

^๒ Valentine Herman and Françoise Mendel, Parliaments of the World, p. 204.

ฟ้องร้อง หรือจับกุมคุมขังเพื่อประโยชน์ในทางการ เมืองในระหว่างสมัยประชุม

ในปัจจุบันวัตถุประสงค์ของการให้ความคุ้มครองนี้ค่อนข้างเบาบางลงมากเพราะ โอกาสที่จะกระทำการดังกล่าวมีได้น้อยมาก ทั้งนี้เพราะมติมหาชนและการเผยแพร่ข่าวสาร เป็นไป อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้รัฐบาลที่จะใช้มาตรการกั้นแกงรัฐสภาฝ่ายค้านแทบจะไม่มีโอกาส กระทำการดังกล่าวได้เลย เพราะหากขึ้นกระทำการใด ๆ เพื่อกีดกันให้สมาชิกรัฐสภาฝ่ายค้าน มาร่วมประชุมสภาได้ รัฐบาลนั้นจะต้องถูกตำหนิและอาจนำไปสู่การอภิปรายไม่ไว้วางใจทั้ง โอกาส ที่พรรครัฐบาลจะไ้รับเลือกตั้งในการ เลือกตั้งสมัยหน้าลง เลื่อนมาก

๒. เพื่อให้สมาชิกรัฐสภามีโอกาสมาปฏิบัติหน้าที่ในสมัยประชุมได้

ความมุ่งหมายในการที่จะคุ้มครองสมาชิกรัฐสภามีให้ถูกจำกัดอิสรภาพในระหว่าง สมัยประชุม กล่าวคือ เป็นการคุ้มครองให้สมาชิกรัฐสภาได้มาประชุมทุกคนในระหว่างสมัยประชุม เพราะถือว่า การประชุมสภานี้เป็นกิจการที่ทรงความสำคัญอย่างยิ่งและเกี่ยวพันกับผลประโยชน์ ใดเสียของประเทศเมื่อไม่มีความจำเป็นอย่างใดแล้ว ก็ควรให้สมาชิกรัฐสภาได้เข้ามาประชุมสภา ถึงแม้จะเป็นการขัดต่อผลประโยชน์ของบุคคลหรือคณะบุคคลใดก็ตาม ฉะนั้นสมาชิกรัฐสภาควร จะได้รับความคุ้มครองในส่วนที่เกี่ยวกับการถูกจำกัดอิสรภาพ อันอาจเป็นอุปสรรคแก่การปฏิบัติหน้าที่ ในระหว่างสมัยประชุมรัฐสภา

การประชุมรัฐสภานั้น จะมีช่วงระยะเวลาเพียงจำกัดในระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ขณะ เดียวกันก็ถือว่าการประชุมรัฐสภาเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของฝ่ายนิติบัญญัติในอันที่จะควบคุมฝ่าย บริหารรวมทั้งการพิจารณาร่างกฎหมายต่าง ๆ ทั้งนี้ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะ ให้สมาชิกรัฐสภามีโอกาสมาปฏิบัติหน้าที่ระหว่างสมัยประชุมสภาได้

จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์และความจำเป็นในการให้เอกสิทธิ์และความคุ้มครองแก่บรรดา สมาชิกรัฐสภานั้น รัฐธรรมนูญคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมเป็นสำคัญ ในบางครั้งอาจจะมี

บุคคลใดบุคคลหนึ่งได้รับผลกระทบกระเทือนต่อผลประโยชน์ของตนบ้าง ก็ต้องมีความออกถ้อย ออกพัน
 ต่อผลกระทบบ้าง ทั้งนี้เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกรัฐสภาได้ปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภาได้เต็มภาคภูมิ
 มั่นใจและยืนหยัดต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ทั้งรัฐบาลและเอกชนจะต้องเสียสละ เสียผล
 ประโยชน์บ้างประการไปบ้างก็เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาไปปฏิบัติหน้าที่ในสภาได้สมศักดิ์ศรี สมเจตนารมณ์
 ของรัฐธรรมนูญตนเอง

ความแตกต่างระหว่างเอกสิทธิ์และความคุ้มกัน

หลักของเอกสิทธิ์และความคุ้มกันต่างก็มีความต่างกัน โดยเอกสิทธิ์จะเป็นสิทธิเสรีภาพ
 ในการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ (Freedom of Expression) ส่วนความคุ้มกันจะเป็นหลัก
 ประกันให้ปลอดจากการจับกุม (Freedom from Arrest) ดังนั้น หลักเอกสิทธิ์และหลักความ
 คุ้มกันจะมีลักษณะแตกต่างกันดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ วัตถุประสงค์ของหลักเอกสิทธิ์ที่แท้จริงก็เพื่อให้สมาชิกรัฐสภา
 สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนในสภาได้อย่างอิสระเสรี โดยสมาชิกรัฐสภาสามารถที่จะแสดงความคิดเห็น
 เห็นได้อย่างมั่นใจ ภัยความไม่มั่นคงหรือหวั่นไหวต่อภัยอันตรายใด ๆ ทั้งสิ้น ส่วนวัตถุประสงค์
 ประสงค์ของความคุ้มกันนั้นก็เพื่อให้สมาชิกรัฐสภาสามารถมาประชุมสภาได้ตามปกติ ไม่มี
 อุปสรรคใด ๆ มาขัดขวางต่อการประชุมสภาได้

๒. ขอบเขต หลักเอกสิทธิ์นั้นมุ่งเฉพาะการกระทำที่เป็น "หน้าที่" (Function)
 ของสมาชิกรัฐสภาโดยตรงเท่านั้น เช่น การแสดงความคิดเห็น การออกเสียงลงคะแนนในที่
 ประชุมรัฐสภา ตลอดจนการตั้งกระทู้ถามและการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจรัฐบาลด้วย ฉะนั้น ถ้า
 หากสมาชิกรัฐสภากระทำตามหน้าที่แล้ว ก็ย่อมได้รับเอกสิทธิ์แต่ในหลักความคุ้มกันนั้นไม่ได้มุ่ง
 เฉพาะการกระทำที่เป็นหน้าที่ของสมาชิกรัฐสภา เช่น ในระหว่างสมัยประชุม สมาชิกรัฐสภาถูกฟ้อง
 ร้องคดีอาชญาชน ซึ่งการถูกฟ้องร้องในคดีอาชญาชน ไม่ได้มีส่วนสัมพันธ์กับการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่
 เป็นสมาชิกรัฐสภาเลย แต่กลับได้รับความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น เอกสิทธิ์จะได้ครอบคลุม
 หน้าที่ในฐานะที่เป็นสมาชิกรัฐสภา ส่วนความคุ้มกันถึงแม้จะไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่หรือนอกเหนือ

จากการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับความคุ้มครอง

๓. สถานภาพของบุคคล หลักเอกสิทธิ์นั้นนอกจากจะคุ้มครองตัวสมาชิกรัฐสภาแล้วยังได้ขยายสถานภาพของบุคคลที่ได้รับการคุ้มครองอีกด้วย เช่น ผู้พิมพ์ผู้โฆษณาารายงานการประชุมโดยคำสั่งของรัฐสภา บุคคลที่ประธานสภาเชิญมาแสดงความคิดเห็นในปัญหาต่าง ๆ ตลอดจนการประชุมกรรมมาธิการ โดยกรรมมาธิการสามัญและกรรมมาธิการวิสามัญ ตลอดจนบุคคลที่ประธานกรรมมาธิการเชิญมาแสดงความคิดเห็น บุคคลดังกล่าวมาทั้งหมดนี้ต่างก็ได้รับเอกสิทธิ์เช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภา แต่ในหลักความคุ้มครองจะคุ้มครองเฉพาะบุคคลที่มีสถานภาพเป็น "สมาชิกรัฐสภา" เท่านั้น บุคคลอื่น ๆ จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามไปด้วย แม้บุคคลนั้น ๆ จะมีบทบาทหรือความสำคัญในทางรัฐบาลและทางรัฐสภาก็ตาม เช่น รัฐมนตรีที่มิได้เป็นสมาชิกรัฐสภา ย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองเหมือนกับสมาชิกรัฐสภา

๔. ผลตามกฎหมาย หลักเอกสิทธิ์นั้น จะคุ้มครองป้องกันสมาชิกรัฐสภาที่ปฏิบัติหน้าที่ในที่ประชุมรัฐสภาทุกประการ ไม่ว่าจะเป็นคดีแพ่งหรือคดีอาญา และยังครอบคลุมไปถึงความผิดทางวินัยอีกด้วย โดยสมาชิกรัฐสภาไม่ต้องรับผิดชอบต่อการกระทำใด ๆ ของตนทุกประการ ทั้งนี้โดยกฎหมายไม่สามารถที่จะนำมาผลบังคับใช้ได้ นับเป็นการยกเว้นการใช้กฎหมายแต่ในความคุ้มครองนั้น จะคุ้มครองสมาชิกรัฐสภาแต่เฉพาะ "คดีอาญา" เท่านั้น ในคดีแพ่งจะไม่ได้รับความคุ้มครองป้องกันไปด้วย

กล่าวอีกนัยหนึ่งหลักเอกสิทธิ์ จะคุ้มครองป้องกันสมาชิกรัฐสภาในการปฏิบัติหน้าที่ในที่ประชุมรัฐสภาทุกทาง ถ้าหากจะเว้นการบังคับใช้กฎหมายแล้วจะเป็นกฎหมายประเภทสำบัญญัติซึ่งต่างกับความคุ้มครอง การเว้นบังคับตามกฎหมายกลับเป็นกฎหมายประเภทวิธีบัญญัติ กล่าวคือเป็นกฎหมาย "วิธีพิจารณาความอาญา" บางเรื่องมากกว่า

๕. ระยะเวลา หลักเอกสิทธิ์นั้น สมาชิกรัฐสภาจะได้รับความคุ้มครองตลอดไป แม้ตนจะสิ้นสุดจากการเป็นสมาชิกรัฐสภาแล้วก็ตาม ซึ่งต่างกับความคุ้มครองซึ่งจะมีผลในระยะเวลาในระหว่างสมัยประชุมเท่านั้น สมาชิกรัฐสภาจึงจะได้รับความคุ้มครอง ถ้าหากพ้นสมัยประชุมสภาไปแล้ว

ความคุ้มกันจะคุ้มครองไปไม่ถึง

๖. ความเค็ดขาด หลักเอกลัทธิที่ให้แกสมาชิกรัฐสภานั้นเป็นการถาวรและเค็ดขาด แม้จะไม่อยู่ในระหว่างสมัยประชุม หรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิกรัฐสภาแล้วก็ตาม เอกลัทธิจะให้ ความคุ้มครองที่มีผลอย่างถาวรและเค็ดขาดตลอดไป ผู้ใดจะว่ากล่าวฟ้องร้องใด ๆ มีได้ ส่วน ความคุ้มกันนั้นจะไม่มีลักษณะเช่นนั้น ทั้งนี้เพราะสมาชิกรัฐสภาอาจจะถูกฟ้องร้องทั้งในคดีแพ่งและ ในคดีอาญาได้ตลอดเวลา ยกเว้นแต่กรณีจะใช้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบางเรื่องในระหว่าง สมัยประชุมไม่ได้เท่านั้น ความคุ้มกันจึงไม่เค็ดขาดและถาวรเหมือนเอกลัทธิ

ความคล้ายคลึงของเอกลัทธิและความคุ้มกัน

ทั้งเอกลัทธิและความคุ้มกัน มีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัดหลายประการดังที่กล่าวไว้ แล้วข้างต้น แต่นอกจากความแตกต่างกันแล้ว เอกลัทธิและความคุ้มกันก็ยังมีลักษณะคล้ายคลึงกัน พอที่จะเทียบเคียงกันได้ดังต่อไปนี้

๑. วัตถุประสงค์ ทั้งเอกลัทธิและความคุ้มกัน มีวัตถุประสงค์ใหญ่ร่วมกันอยู่ กล่าวคือ การมีเอกลัทธิก็เพื่อที่จะให้สมาชิกรัฐสภาสามารถที่จะปฏิบัติภารกิจสาธารณะที่ประชาชน ใ้มอบหมายมาให้ปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ไม่ต้องตื่นตระหนกหรือหวาดระแวงภัยอันตรายใด ๆ อันจะส่งผลกระทบต่อกระเทือนมาถึงตน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ ส่วนการมีความคุ้มกันนั้นก็เพื่อที่จะให้สมาชิกรัฐสภาสามารถที่จะมาปฏิบัติหน้าที่ได้ในระหว่างสมัยประชุม โดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ มา กีดขวาง ซึ่งจะเห็นได้ว่า ทั้งเอกลัทธิและความคุ้มกันมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์ของส่วนรวม มีใช้ ผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือส่วนตัวของสมาชิกรัฐสภาคนใดคนหนึ่งเท่านั้น

๒. การสละเอกลัทธิและความคุ้มกัน เมื่อสมาชิกรัฐสภาได้อภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภาแล้ว สมาชิกรัฐสภานั้นก็จะได้รับเอกลัทธิคุ้มครอง ซึ่งเอกลัทธินี้จะคุ้มครอง สมาชิกรัฐสภาอันเนื่องมาจากการปฏิบัติหน้าที่ของตนในที่ประชุมสภา ส่วนในเรื่องความคุ้มกันนั้น ถ้าหากอยู่ในระหว่างสมัยประชุมสภาแล้ว ห้ามมิให้จับกุมคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกรัฐสภาไป ทำการสอบสวน ในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา จะเห็นได้ว่า เจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญใน

หลักเกี่ยวกับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันขั้นต้น เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวมและความสงบเรียบร้อยของประชาชน มีใช้เพื่อผลประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยเฉพาะ

ฉะนั้น เพื่อที่จะให้บรรลู่วัตถุประสงค์และสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ทั้งเอกสิทธิ์และความคุ้มกันจึงไม่สามารถที่จะละได้ โดยตัวสมาชิกรัฐสภาเองจะปฏิเสธไม่ยอมรับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันไม่ได้เลย

ประเภทของบุคคลที่ไ้รับเอกสิทธิ์

"เอกสิทธิ์" เป็นสิ่งละเอียดอ่อน ค่อนข้างซับซ้อนมีเงื่อนไขและข้อยกเว้นบางประการ ทั้งนี้เพราะ เอกสิทธิ์จะส่งผลกระทบต่อปัญหาทั้งในค่านกฎหมายและค่านการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ปัญหาในค่านการเมืองและสถานการณ์ทางการเมืองนั้น จะต้องระมัดระวังและใคร่ครวญให้รอบคอบเสียก่อนสถานการณ์ในทางการเมือง กลุ่มผลประโยชน์ ตลอดจนพลังปฏิบัติการต่าง ๆ ในขบวนการประชาธิปไตยจะเป็นปัจจัยและพื้นฐานต่อการกำหนดประเภทของบุคคลที่จะไ้รับเอกสิทธิ์ได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น บุคคลที่สมควรที่จะไ้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ จะต้องม่ักฎเกณฑ์แบ่งประเภทให้เป็นสัดส่วนตามความเหมาะสม เพราะเอกสิทธิ์นี้จะมีเฉพาะบุคคล "บางประเภท" เท่านั้นที่จะไ้รับเอกสิทธิ์ซึ่งพอที่จะแยกประเภทของบุคคลที่สมควรไ้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญได้ดังต่อไปนี้ คือ

๑. วุฒิสมาชิก ในกรณีที่ รัฐสภาเป็นระบบสองสภา ซึ่งประกอบด้วยวุฒิสภากับสภาผู้แทนราษฎร จะเห็นได้จาก ระบบรัฐสภาของประเทศไทยจาก "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" มาตรา ๙๖ ที่กำหนดให้ รัฐสภาประกอบด้วยวุฒิสภาและสภาผู้แทนราษฎร และในมาตรา ๘๘ ที่กำหนดให้ พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งบุคคลผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาการต่างๆ

ไพโรจน์ ชัยนาม, กฎหมายรัฐธรรมนูญ (พระนคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง, ๒๕๕๕), หน้า ๓๔๗.

มีสัญชาติไทยโดยกำเนิดและมีอายุไม่ต่ำกว่า ๓๕ ปีบริบูรณ์ โดยสมาชิกวุฒิสภามีจำนวนไม่เกินสามในสี่ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมด ซึ่งระบบรัฐสภาของประเทศไทยนั้น วุฒิสมาชิกจะมาจากการแต่งตั้ง

แต่ในกรณี รัฐสภาเป็นระบบสองสภาเช่นกัน เช่นกรณีของประเทศสหรัฐอเมริกา นั้น วุฒิสมาชิกมาจากการเลือกตั้ง โดยวุฒิสมาชิกประกอบด้วย ผู้แทนซึ่งแต่ละมลรัฐเลือกตั้งขึ้นมาตามอัตรา ๒ คนและอยู่ในตำแหน่งคราวละ ๖ ปี ดังนั้น วุฒิสมาชิกไม่ว่าจะมาจากการเลือกหรือมาจากการแต่งตั้งก็ตาม ย่อมได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญเสมอ

๒. สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ไม่ว่ารัฐสภาจะมีระบบ ๒ สภา หรือสภาเดียวก็ตาม สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่ได้รับการเลือกตั้งย่อมมีเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญเสมอ จะสังเกตเห็นได้ว่า ในขณะที่มีสภาเดียวและสมาชิกรัฐสภาทั้งหมดมาจากการแต่งตั้ง เช่นตาม "รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๕๑๕" มาตรา ๖ บัญญัติว่า "ให้มีสภา นิติบัญญัติประกอบด้วยสมาชิกจำนวนสองร้อยเก้าสิบเก้าคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้งจากผู้มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด และมีอายุไม่ต่ำกว่าสามสิบห้าปีบริบูรณ์" หรือในมาตรา ๑๐ ของ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๘" ซึ่งบัญญัติว่า "ให้มีสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดินเพื่อทำหน้าที่นิติบัญญัติประกอบด้วยสมาชิกจำนวนไม่น้อยกว่าสามร้อยคนแต่ไม่เกินสี่ร้อยคน ซึ่งพระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง และอยู่ในตำแหน่งสี่ปีนับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง"

ดังนั้น ถ้าหากสมาชิกรัฐสภาซึ่งมาจากการเลือกตั้งเรียกว่า "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" หรือสมาชิกรัฐสภาซึ่งมาจากการแต่งตั้งจากพระมหากษัตริย์ เรียกว่า "สมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติ" หรือ "สมาชิกสภาปฏิรูปการปกครองแผ่นดิน" ก็ตาม ย่อมได้รับเอกสิทธิ์เสมอ ฉะนั้น วุฒิสมาชิกซึ่ง

มาจากการเลือกตั้งหรือมาจากการแต่งตั้งตามรัฐธรรมนูญและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรซึ่งมาจากการเลือกตั้ง ตลอดจนสมาชิกสภาอื่น ๆ ที่ได้รับการแต่งตั้งอันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และมักจะมีระบบสภาเกี่ยว ก็ย่อมที่จะได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญเท่าเทียมกัน

๓. บุคคลภายนอกที่ประธานสภาเชิญมาแถลงข้อเท็จจริง การประชุมรัฐสภาถือว่าเป็นงานสำคัญและยิ่งใหญ่ ฝ่ายค้านจะควบคุมฝ่ายบริหารก็ต้องมาประชุมสภาเพื่อขอเบิกอภิปรายไม่ไว้วางใจบ้าง หรือตั้งกระทู้ถามบ้าง ในบางครั้ง การออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ จะต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านมาให้รายละเอียดและแนวทางต่าง ๆ ทั้งนี้ ถ้าหากประธานเชิญบุคคลใดมาแถลงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมแล้ว บุคคลนั้นย่อมได้รับเอกสิทธิ์ เช่น "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" มาตรา ๑๑๔ วรรคสองบัญญัติว่า "เอกสิทธิ์คุ้มครองไปถึงบุคคลซึ่งประธานในที่ประชุมอนุญาตให้แถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมด้วย"

ถ้าหากว่า นายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีหรือสมาชิกสภาอื่น ๆ โดยเฉพาะ ฝ่ายค้านจะเชิญบุคคลภายนอกมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมบ้าง บุคคลที่ได้รับเชิญนั้นจะได้รับเอกสิทธิ์ด้วยหรือไม่ ผู้เขียนเห็นว่าไม่น่าที่จะได้รับความคุ้มครองในเรื่องเอกสิทธิ์ เพราะถ้าหากอนุญาตให้บุคคลอื่น ๆ เชิญมาแถลงข้อเท็จจริงแล้ว การประชุมสภาจะสับสนวุ่นวาย ทุกฝ่ายจะต้องเชิญบุคคลภายนอกเข้ามาอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น เข้าข้างตนตลอดเวลา ฉะนั้น บุคคลภายนอกที่จะได้รับเอกสิทธิ์นั้นจะต้องเป็นบุคคลที่ "ประธานสภา" เชิญมาและการแสดงความคิดเห็นหรืออภิปรายของบุคคลที่ประธานสภาเชิญมานั้นจะต้องกระทำใน "ที่ประชุมรัฐสภา" เท่านั้น จึงจะได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญ

๔. ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา รายงานการประชุมตามคำสั่งของรัฐสภา รายงานการประชุมสภาเป็นหลักฐานที่สำคัญยิ่ง เหตุผลและเจตนารมณ์การเสนอข้อกฎหมายและข้อคิดเห็นแย้งต่าง ๆ จะต้องปรากฏอยู่ในรายงานการประชุมสภาทุกครั้ง จึงถือว่ารายงานการประชุมสภาเป็นหลักฐานทางเอกสารที่สำคัญยิ่งของรัฐสภาและสถานการณ์ในทางการเมือง ด้วยเหตุดังกล่าวในมาตรา ๑๑๔ วรรคสองของ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" จึงได้บัญญัติว่า "เอกสิทธิ์คุ้มครองไปถึงผู้พิมพ์และผู้โฆษณารายงานการประชุมตามข้อบังคับของวุฒิสภาหรือสภาผู้แทนราษฎร"

แล้วแต่กรณี" ดังนั้น จึงถือว่าผู้พิมพ์ผู้โฆษณารายงานการประชุมตามคำสั่งของรัฐสภาแล้ว ย่อมได้รับคุ้มครองป้องกัน เพราะถ้าหากรัฐธรรมนูญมิให้ออกสิทธิเช่นนั้นไว้แล้ว คงจะไม่มีบุคคลใดกล้าพิมพ์รายงานการประชุมของสภา

๕. กรรมการ ประกอบด้วยบุคคลคณะหนึ่งซึ่งสภาแต่งตั้งขึ้นเพื่อกระทำกิจการหรือพิจารณาสอบสวนเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่สภามอบหมายให้ กรรมการมี ๒ ประเภท คือ กรรมการสามัญ คือ คณะกรรมการซึ่งสภาแต่งตั้งจากสมาชิกรัฐสภานั้น ๆ และจะอยู่ในตำแหน่งจนตลอดอายุของสภา กับกรรมการวิสามัญ คือ คณะบุคคลซึ่งแต่งตั้งจากสมาชิกรัฐสภา หรือบุคคลภายนอกก็ได้ แต่จะมีอายุเพียงระยะที่ปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น ถ้าหากงานที่ได้รับมอบหมายเสร็จสิ้นแล้ว กรรมการวิสามัญก็หมดสิ้นสภาพไป ดังนั้น ทั้งกรรมการสามัญและกรรมการวิสามัญต่างก็ได้รับเอกสิทธิ์ตามรัฐธรรมนูญแต่จะตอ้งคำนึงว่า เอกสิทธิ์ของกรรมการนั้นมีอยู่เฉพาะในที่ประชุมของกรรมการเท่านั้น

๖. บุคคลภายนอกที่คณะกรรมการพิจารณาเรื่องมาแถลงข้อเท็จจริง ในกรณีนี้มีความคล้ายคลึงกันกับกรณีที่ประธานสภาเชิญบุคคลภายนอกมาแถลงข้อเท็จจริง แต่ในขณะที่เดียวกันก็มีความแตกต่างกันตรงที่ "ประธานสภา" เชิญมา แต่ในกรณีนี้เพียงแต่ "คณะกรรมการ" เชิญมา บุคคลภายนอกก็ได้รับเอกสิทธิ์แล้ว โดยจะเห็นได้จาก มาตรา ๑๓๘ ของ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" บัญญัติว่า "คณะกรรมการที่กล่าวนี้อาจเรียกเอกสารจากบุคคลใด ๆ หรือเรียกบุคคลใด ๆ มาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในกิจการที่กระทำหรือในเรื่องที่พิจารณาสอบสวนหรือศึกษาข้อใด เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๓๘ ให้คุ้มครองถึงบุคคลผู้กระทำตามหน้าที่ตามมาตรานี้ด้วย" ฉะนั้น บุคคลภายนอกที่ "คณะกรรมการ" เชิญมาแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นย่อมได้รับเอกสิทธิ์ด้วยเช่นกัน

บุคคลประเภทต่าง ๆ ที่ได้รับเอกสิทธิ์ดังที่กล่าวไว้ข้างต้นนั้นล้วนแล้วแต่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญต่อการแสดงความคิดเห็นและการอภิปราย ทั้งในที่ประชุมสภาและที่ประชุมกรรมการทั้ง ๒ ประเภท นับเป็นความเหมาะสมและสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญเป็นอย่างยิ่ง เพราะถ้าหาก

บุคคลเหล่านี้ไม่ได้เอกสิทธิ์แล้ว ทุกคนจะไม่คอยกล้าแสดงความคิดเห็น หรือแสดงบทบาทของตนในที่ประชุมการประชุมต่าง ๆ ก็จะไม่ได้รับผลอย่างสมบูรณ์ตามที่ใครตั้งใจ เป้าหมายไว้

อย่างไรก็ดี เกิดปัญหาขึ้นมาว่า ในรัฐธรรมนูญได้มีบทบัญญัติคุ้มครองถึงผู้พิมพ์ผู้โฆษณา รายงานการประชุมคณะกรรมการไวกวย ฉะนั้น ผู้พิมพ์ผู้โฆษณารายงานการประชุมกรรมการไวกวย ควรที่จะได้รับเอกสิทธิ์เช่นเดียวกับผู้พิมพ์ผู้โฆษณารายงานการประชุมสภาไวกวยหรือไม่ ในปัญหานี้ ผู้เขียนเห็นว่า ในเมื่อการประชุมของคณะกรรมการไวกวยก็มีความสำคัญไม่น้อยกว่าการประชุมรัฐสภา เมื่อผู้พิมพ์ผู้โฆษณารายงานการประชุมสภาได้รับเอกสิทธิ์แล้ว ผู้พิมพ์ผู้โฆษณารายงานการประชุมกรรมการไวกวยก็สมควรที่จะได้รับเอกสิทธิ์ตามไปด้วย และอีกประการหนึ่งก็คือ แม้แต่บุคคลภายนอกที่คณะกรรมการไวกวยมาแถลงข้อเท็จจริงยังได้รับเอกสิทธิ์แล้ว ไฉนเลยผู้พิมพ์ผู้โฆษณารายงานการประชุมคณะกรรมการไวกวยจะไม่ได้รับเอกสิทธิ์ ข้อนี้จึงควรบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนในโอกาสต่อไปด้วย

มีข้อที่น่าพิจารณาเป็นอย่างยิ่งว่า นายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรีที่มีไต่เป็นสมาชิกรัฐสภา จะได้รับเอกสิทธิ์หรือไม่ จากมาตรา ๑๕๐ ของ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" บัญญัติว่า "รัฐมนตรีย่อมมีสิทธิเข้าประชุมและแถลงข้อเท็จจริงหรือแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมสภา ซึ่งตนมีไต่เป็นสมาชิก แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงลงคะแนน เอกสิทธิ์ที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๑๑๘ ให้นำมาใช้บังคับโดยอนุโลม" ฉะนั้น แม้รัฐมนตรีที่มีไต่เป็นสมาชิกรัฐสภา ก็ย่อมได้รับเอกสิทธิ์อย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภาโดยทั่วไป ทั้งนี้เพราะรัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างแน่ชัดไม่มีข้อเคลือบแคลงใด ๆ นอกจากรัฐมนตรีที่มีไต่เป็นสมาชิกรัฐสภาจะได้รับเอกสิทธิ์แล้ว ก็ยังสามารถเข้าประชุม สามารถที่จะอภิปรายและแสดงความคิดเห็นได้เช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภา ยกเว้นเฉพาะการออกเสียงลงคะแนนเท่านั้นที่ห้าม ดังนั้น ทั้งนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรีซึ่งมีไต่เป็นสมาชิกรัฐสภาย่อมได้รับเอกสิทธิ์เช่นเดียวกับสมาชิกรัฐสภาทุกประการ ยกเว้นเฉพาะในกรณีการออกเสียงลงคะแนนเท่านั้น

แต่ส่วนของ "หลักความคุ้มกัน" แล้ว จะไม่ขยายขอบเขตไปยังบุคคลประเภทต่าง ๆ เหมือนเอกสิทธิ์ บุคคลที่จะได้รับความคุ้มกันนั้นจะต้องเป็น "สมาชิกรัฐสภา" เท่านั้น บุคคลอื่นไม่

ว่านายกรัชมณฑร รัชมณฑร หรือกรรมการวิสามัญ ซึ่งมีได้เป็นสมาชิกรัฐสภาย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ทั้ง ๆ ที่บุคคลดังกล่าวนี้มีบทบาทและสถานภาพที่สำคัญในทางการเมืองไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าสมาชิกรัฐสภา เหตุผลน่าจะเป็นเพราะว่าบุคคลที่มีได้เป็นสมาชิกรัฐสภาไม่มีสิทธิในการออกเสียงลงคะแนน เพราะการออกเสียงลงคะแนนจะเป็นการตัดสินใจชี้ขาดในปัญหาต่าง ๆ ได้ ไม่ว่าจะเป็นการลงคะแนนในการเปิดอภิปรายไม่ไว้วางใจหรือการรวบรวมสมาชิกในการตั้งกระทู้ถาม เป็นต้น ฉะนั้น หลักเอกลิทธิจึงขยายขอบเขตความคุ้มครองขยายไปยังบุคคลประเภทต่าง ๆ มากกว่าหลักความคุ้มครอง ทั้งนี้เพราะ หลักความคุ้มครองมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ "สมาชิกรัฐสภา" สามารถมาปฏิบัติหน้าที่ได้ในระหว่างสมัยประชุม โดยปราศจากอุปสรรคและการกีดขวาง

การเริ่มต้นและการสิ้นสุดของเอกลิทธิ

หลังจากการเลือกตั้งได้เสร็จสิ้นลงแล้ว ผู้รับสมัครเลือกตั้งที่ได้รับการเลือกตั้งก็จะเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นก็จะได้รับสิทธิพิเศษบางประการ โดยเฉพาะการได้รับเอกลิทธิและความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ฉะนั้น จุดเริ่มต้นของการที่จะได้รับเอกลิทธิและความคุ้มครอง จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เองและต่อสถานภาพในทางการเมือง รวมถึงการได้รับเอกลิทธิและความคุ้มครองอีกด้วย

บุคคลที่จะได้รับความคุ้มครองป้องกัน จากหลักเอกลิทธิและความคุ้มครองนั้น จะต้องผ่านขั้นตอนของการ เป็น "สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" เสียก่อน ฉะนั้น ปัญหาเกี่ยวกับการเริ่มต้นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะได้รับเมื่อใด เวลาใด จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกล่าวถึงในรัฐธรรมนูญฉบับแรกและฉบับต่อ ๆ มา ก็ยังมีได้มีบัญญัติเกี่ยวกับการเริ่มต้นของการ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เลย จนกระทั่งถึง "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๔๘๒" จึงได้มีบัญญัติเกี่ยวกับระยะเวลาของการ เริ่มต้นของการ เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้เป็นครั้งแรกใน มาตรา ๘๘ ซึ่งบัญญัติว่า "สมาชิกภาพแห่งสภาผู้แทนราษฎร เริ่มแต่วันเลือกตั้ง" นับตั้งแต่นั้นมา รัฐธรรมนูญของประเทศไทย แทบทุกฉบับจะต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับการ เริ่มต้นสมาชิกภาพของ

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไว้ควยเสมอ แม้แต่ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๒" ก็ยังบัญญัติไว้ในมาตรา ๑๐๒ ว่า "สมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎรเริ่มแต่วันเลือกตั้ง" รัฐธรรมนูญของประเทศไทยยึดหลักว่าวันเลือกตั้งเป็นวันเริ่มต้นของการให้บริการ เป็นสมาชิกภาพของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า คงมีเพียงแต่ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๑" เท่านั้น ที่บัญญัติแตกต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับอื่น ๆ คือในมาตรา ๕๘ บัญญัติว่า "สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทน เริ่มแต่วันเปิดประชุมรัฐสภาครั้งแรก" ฉะนั้น วันที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะได้รับการเข้าสู่สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรก็อย่างสมบูรณ์ดังแต่เมื่อ "วันเลือกตั้ง" เป็นต้นไป ซึ่งใน "พระราชบัญญัติ" การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒" ใ้บัญญัติเกี่ยวกับวันเวลาของการเลือกตั้งไว้ในมาตรา ๕๕ ว่า "ในวันเลือกตั้งให้เปิดการลงคะแนนตั้งแต่ ๐๘.๐๐ นาฬิกา ถึงเวลา ๑๕.๐๐ นาฬิกา" ขั้นตอนในการเลือกตั้งนั้น เมื่อนายอำเภอส่งผลการเลือกตั้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัด ในมาตรา ๗๖ ของ "พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒" บัญญัติว่า "ให้นายอำเภอส่งรายงานการเลือกตั้งไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดโดยควยและให้ผู้ว่าราชการจังหวัดรวมยอดคะแนนการเลือกตั้งและประกาศผลการเลือกตั้งโดยเร็ว และให้รายงานไปยังกระทรวงมหาดไทยเพื่อแจ้งต่อไปยังรัฐสภา" เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้รับรายงานผลก็จะประกาศผลของการเลือกตั้ง ซึ่งใน "ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒" ข้อ ๔๖ บัญญัติว่า "เมื่อผลที่สุดแห่งการเลือกตั้งปรากฏว่า ผู้ใดได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรตามมาตรา ๗๗ หรือ มาตรา ๑๐๐ แห่งพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒ แล้ว ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดประกาศผลการเลือกตั้งตามมาตรา ๗๖ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าวตามแบบ ส.ส. ๒๕ และให้ปิดประกาศดังกล่าวไว้ ณ ศาลากลางจังหวัด ทว่าการออเภอ ทว่าการถึงอำเภอและสำนักงานเทศบาลทุกแห่งในจังหวัดนั้นแห่งละหนึ่งฉบับ"

เมื่อผู้ว่าราชการจังหวัดได้ประกาศผลการเลือกตั้งอย่างเป็นทางการตามข้อ ๔๖ แห่ง "ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าควย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทน พ.ศ. ๒๕๒๒" ผู้นั้นก็จะได้

เป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ แต่เกิดปัญหาขึ้นมาว่า ในเมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะเริ่มนับตั้งแต่วันเลือกตั้ง" ฉะนั้น "วันเลือกตั้ง" จะเริ่มตั้งแต่จุกไหน จะขอนำข้อเท็จจริง กรณีของ จ.ส.อ.อนันต์ สุขสันต์ ซึ่งได้รับเลือกเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ มาอธิบายประกอบ ดังนี้ "นายมนตรี ตรีหงาน ผู้ว่าราชการจังหวัดชัยนาท ได้แถลงกับผู้สื่อข่าว เมื่อเวลา ๒๑.๐๐ น. คำนวณได้ว่า ขณะนี้ยังเป็นที่ยอมรับกันว่า "อนันต์ สุขสันต์" ได้รับชัยชนะจากการเลือกตั้งทางจังหวัดจะออกหนังสือรับรองยืนยันการเป็น ส.ส. ให้" นายฉลอง กัลยาณมิตร อธิบดีกรมการปกครองกล่าวว่า "นายอนันต์ จะเป็น ส.ส. ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน เป็นต้นไป"^๒

เมื่อถือว่าวันเลือกตั้งได้เริ่มต้นของการได้รับการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแล้ว ระยะเวลาของการเริ่มต้นที่ได้รับการเป็นสมาชิกภาพจะเริ่มตั้งแต่จุกไหน ในปัญหานี้ นายอภิชาติ ตรีังคินาถ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรกรุงเทพมหานครได้ให้ทัศนะว่า การเริ่มต้นของการได้เป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นจะมีผลย้อนหลังไปจนถึงเวลาของการเริ่มต้นลงคะแนนที่เกี่ยว กล่าวคือ สมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจะเริ่มนับตั้งแต่วันที่ ๐๘.๐๐ น. ของวันเลือกตั้งเป็นต้นไป ดังนั้น ปัญหาวันและเวลาของการเลือกตั้งจะคงตีความ "ย้อนหลัง" ไปตั้งแต่เวลาเริ่มลงคะแนนเสียงในวันเลือกตั้งนั้น ๆ ที่เกี่ยว ฉะนั้น ในการเลือกตั้งของ จ.ส.อ.อนันต์ สุขสันต์ นั้น จ.ส.อ.อนันต์ สุขสันต์ ก็จะได้รับการเป็นสมาชิกภาพของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ และระยะเวลาของการได้รับจะเริ่มตั้งแต่ ๐๘.๐๐ น. ของวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นไป

^๑ เกลินิวส์ (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๔) : ๑.

^๒ มาตุภูมิ (๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๒๔) : ๑.

ส่วนการเริ่มต้น "สมาชิกภาพของวุฒิสภา" นั้นไม่ค่อยจะเกิดปัญหานัก ได้มีการบัญญัติเกี่ยวกับวันของการได้รับสมาชิกภาพของวุฒิสภาไว้เป็นครั้งแรกใน "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร พ.ศ. ๒๔๗๒" มาตรา ๘๓ ซึ่งบัญญัติว่า "สมาชิกภาพแห่งวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ ๖ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง" นับแต่นั้นมารัฐธรรมนูญของประเทศไทยแทบทุกฉบับก็ได้อนุมัติหลักการดังกล่าวไว้ แม้แต่ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" ยังได้อนุมัติไว้ในมาตรา ๘๕ "สมาชิกภาพของวุฒิสภามีกำหนดเวลาคราวละ ๖ ปี นับแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง" จึงเกิดปัญหาว่า "วันที่พระมหากษัตริย์ทรงแต่งตั้ง" จะเริ่มตั้งแต่วันที่

ขึ้นตอนของการแต่งตั้งวุฒิสภาขึ้น นายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้ลงนามรับสนองพระนามราชโองการแต่งตั้งวุฒิสมาชิกเสียก่อน แล้วจึงทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เมื่อทรงเห็นชอบแล้ว พระองค์จะทรงลงพระปรมาภิไธยหลังจากนั้นจึงนำรายชื่ออ่านเผยแพร่ทางวิทยุและโทรทัศน์ หลังจากนั้นก็จะส่งรายชื่อวุฒิสมาชิกไปประกาศในราชกิจจานุเบกษาต่อไป ฉะนั้นวันเริ่มต้นของสมาชิกภาพแห่งวุฒิสมาชิกนั้น ควรจะเริ่มต้นตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงลงพระปรมาภิไธยเป็นต้นไป พระองค์ทรงพระปรมาภิไธยเสร็จสิ้นเมื่อใด เมื่อนั้นสมาชิกวุฒิสภาก็จะได้รับการเริ่มต้นเข้าสู่สมาชิกภาพของวุฒิสมาชิกทันที ไม่ต้องรอเวลาอ่านหรือเผยแพร่ทางวิทยุหรือโทรทัศน์ และไม่ตองยึกเวลาออกไปจนกว่าราชกิจจานุเบกษาจะประกาศออกมา

มีข้อที่น่าพิจารณาเป็นอย่างยิ่งว่า จุดเริ่มต้นของการได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันกับจุดเริ่มต้นของการได้เป็นสมาชิกภาพของสมาชิกรัฐสภา มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง การให้เอกสิทธิ์จะต้องมีหลักเกณฑ์ที่รัดกุมและการเริ่มต้นของการได้รับเอกสิทธิ์ก็ต้องระมัดระวังพอควร ดังนั้นสมาชิกรัฐสภาจะได้รับเอกสิทธิ์ก็ต่อเมื่อ ได้ลงมืออภิปรายหรือแสดงความคิดเห็น และจะต้องกระทำการนั้น ๆ ในที่ประชุมรัฐสภาหรือในที่ประชุมคณะกรรมการเท่านั้น เมื่อสมาชิกรัฐสภาจะอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นใด ๆ จะต้องกระทำให้ถูกต้องตามข้อมบังคับการประชุม และตามคำสั่งของประธานสภา เมื่อประธานสภาอนุญาตแล้ว สมาชิกวุฒิสภา จึงจะสามารถอภิปราย หรือแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ได้ ถ้าสมาชิกรัฐสภาอภิปราย หรือทำการ

ใด ๆ ในสภา โดยไม่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องจากประธานสภา หรือกระทำการใด ๆ โดยพลการ เช่น การตะโกน การขว้างปา หรืออภิปรายในขณะที่ประธานยังไม่ได้อนุญาต ถือว่า การกระทำนั้น ๆ แม้จะกระทำในที่ประชุมรัฐสภาก็ตามย่อมไม่ได้รับเอกลีขันธ์

จุดเริ่มต้นของการได้รับเอกลีขันธ์นั้น มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการอภิปรายเสมอ ดังนั้น การอภิปรายหรือการแสดงความคิดเห็นจะต้องกระทำให้ถูกต้องตามข้อบังคับของการประชุมสภานั้น ๆ เพื่อให้การอภิปรายหรือแสดงความคิดเห็นนั้นได้รับเอกลีขันธ์ตามรัฐธรรมนูญ ถ้าเป็นการอภิปรายในสภานิติบัญญัติก็ต้องถูกต้องตามกฎหมายระเบียบข้อบังคับการประชุมสภานิติบัญญัติ ถ้าเป็นการอภิปรายในวุฒิสภาก็ต้องถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับการประชุมวุฒิสภา ถ้าเป็นการอภิปรายในที่ประชุมร่วมกันทั้งสองสภาก็ต้องถูกต้องตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับการประชุมรัฐสภาหรือที่ประชุมร่วมกันของทั้งสองสภา ทว่า จะต้องเป็นการอภิปรายที่ขอบข่ายกฎหมายและข้อบังคับการประชุมสภานั้น หมายความว่า จะต้องถูกต้องในเรื่องเกี่ยวกับเวลา สถานที่ ถ้อยคำที่พูด ซึ่งทั้งหมดขึ้นอยู่กับข้อบังคับการประชุมสภานั้น ๆ เอง

ในกรณีที่มาชิกสภาลูกขุนอภิปรายหรือกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในที่ประชุมโดยมิได้รับอนุญาต ย่อมถือว่าการอภิปรายนั้นไม่ถูกต้องตามกฎหมายหรือตามระเบียบข้อบังคับของการประชุมสภานั้น ๆ ในกรณีเช่นนี้เห็นว่า จุดเริ่มต้นของการได้รับเอกลีขันธ์จะยังไม่เกิดขึ้นแต่อย่างใด เพราะฉะนั้นระเบียบข้อบังคับการประชุมสภานั้น ๆ เกี่ยวกับเรื่องของการอภิปรายย่อมเป็นสิ่งสำคัญในการที่จะมากำหนดว่า นั้นเป็นการอภิปรายหรือไม่ เพราะเมื่อเป็นการอภิปรายที่ถูกต้องแล้ว ก็ย่อมได้รับเอกลีขันธ์ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญต่อไป ในบรรดาประเทศทั้งหลายย่อมมีหน่วยงาน หรือมีผู้ทำหน้าที่รับผิดชอบในการที่จะอนุญาตหรือเรียกสมาชิกอภิปรายหรือกล่าวถ้อยคำใด ๆ ในประเทศต่าง ๆ เท่าที่สำรวจพบว่า มี ๒ ระบบใหญ่ ๆ ควบกัน คือ

Valentine Herman and Françoise Mendel, Parliaments of the World, p. 367.

ระบบแรก สมาชิกรัฐสภาจะต้องไปแสดงความจำนงหรือลงทะเบีย่นหรือยื่นคำร้องหรือร้องขอต่อประธานสภา หรือเจ้าหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายล่วงหน้าก่อนที่จะมีการอภิปรายใด ๆ ในสภา ระบบนี้ปรากฏอยู่ในประเทศต่าง ๆ เป็นอันมาก เท่าที่ปรากฏหรือเท่าที่สำรวจได้มีจำนวนมากถึง ๒๒ ประเทศ

ระบบที่สอง สมาชิกสภาอาจจะขออภิปรายทันทีทันใดในที่ประชุมสภา โดยการยกมือหรือส่งสัญญาณ หรือแสดงอาการอย่างใดก็ตามที่ข้อมบังคับการประชุมสภาอนุญาต ซึ่งระบบนี้ปรากฏอยู่ในประเทศต่าง ๆ ถึง ๑๘ ประเทศ เป็นต้น

ในบางประเทศสมาชิกสภาอาจจะทำอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสองวิธีดังกล่าวมาแล้วข้างต้นก็ได้ กล่าวคือ อาจจะใช้วิธีลงทะเบีย่นล่วงหน้า หรือแสดงความจำนงต่อประธานสภายังล่วงหน้า หรืออาจจะขออภิปรายทันทีในสภาก็ได้ การขออภิปรายทันทีในสภานั้นมีศัพท์หรือส่วนที่เรียกกันว่า "จะต้องแสดงอาการหรือแสดงสัญญาณซึ่งเป็นที่เห็นได้ว่า ผู้นั้นประสงค์จะอภิปราย และประธานสภามองเห็นและอนุญาต" เรียกว่า "to catch the president's eye" ส่วนสถานที่ที่จะอภิปรายนั้นอาจจะเป็นที่นั่งซึ่งสมาชิกผู้นั้นนั่งอยู่ หรืออาจจะต้องออกมาที่เวทีหรือแท่นหรือสถานที่ที่จัดไว้โดยเฉพาะสำหรับการอภิปรายซึ่งเรียกว่า "rostrum" ก็ได้

นอกจากนั้น ในขณะที่กำลังอภิปราย สมาชิกสภาจะซักหรือซักจังหวะการอภิปรายของสมาชิกสภาผู้อื่นไม่ได้ แต่ในบางประเทศก็ยอมให้ทำได้ถ้าเป็นเรื่องฉุกเฉินหรือเป็นเรื่องกระทบพัน เพราะฉะนั้น ในขณะที่สมาชิกสภาคนหนึ่งกำลังอภิปราย การที่สมาชิกสภาอีกคนหนึ่งโพล่งขึ้นมาอภิปรายซักจังหวะโดยไม่ได้รับอนุญาตนั้น ยอมถือว่าเป็นการอภิปรายไม่ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับการประชุมสภา จะเห็นได้ว่าในกรณีเช่นนี้ เอกสิทธิ์จะยังไม่เริ่มต้นแต่ประการใด

ตารางที่แสดงไว้ข้างล่างนี้ แสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการที่จะขออภิปราย สถานที่ที่จะขออภิปราย การขออนุญาต หรือการได้รับอนุญาตให้อ่านเอกสารที่เตรียมมาในขณะที่อภิปราย

การชักจูงหะในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ก่อนที่ปรายเทาที่ปรากฏในประเทศต่าง ๆ ที่สำคัญ ๆ ดังต่อไปนี้

การอภิปรายในรัฐสภา

ประเทศ	วิธีขออภิปราย	สถานที่อภิปราย	การอ่านในที่ประชุม	การชักจูงหะ ในขณะที่ยัง มีชีวิตอยู่	
อาร์เจนตินา	แจ้งความจำนงกับเลขาธิการ	ที่นั่ง	ไม่ได้	ได้ ถ้าประธานอนุญาต	
ออสเตรเลีย	ประธานชี้	ที่นั่ง	สภาผู้แทน วุฒิสภา	ได้ ไม่ได้	ในบางกรณีได้
เบลเยียม	แจ้งความจำนง	ที่อภิปรายโดยเฉพาะ	ไม่ได้		ในบางกรณีได้
บราซิล	แจ้งความจำนงหรือขอยกมือพูด	ที่นั่งหรือที่อภิปรายที่จัดไว้	ได้		ได้
แคนาดา	ประธานชี้ (catch his eyes) หรือขออภิปรายตามที่ยูแทนพรรคเสนอรายชื่อ	ที่นั่ง	สภาผู้แทน วุฒิสภา	ไม่ได้ ได้	บางกรณีได้
เชโกสโลวาเกีย	แจ้งความจำนง	ที่อภิปรายโดยเฉพาะ	ได้		ไม่ได้

⁹Ibid., pp. 369 - 376.

การอภิปรายในรัฐสภา (ต่อ)

ประเทศ	วิธีขออภิปราย	สถานที่อภิปราย	การอ่านในที่ประชุม	การชักจูงหะ ในขณะที่ยื่น อภิปราย
เดนมาร์ก	พรรคระบุให้พูด	ที่อภิปรายโดยเฉพาะ	ได้	ไม่ได้
ฝรั่งเศส	ประธานชี้จากแต่ละกลุ่ม	ที่นั่งหรือที่อภิปรายที่จัด ไว้	ไม่ได้	ได้ถ้าสมาชิกที่ พูดอนุญาต
อินเดีย	แจ้งความจำนงหรือขอยก มือพูดหรือพรรคระบุให้พูด	ที่นั่ง	ไม่ได้	ในบางกรณีได้
ญี่ปุ่น	พรรคเสนอรายชื่อก่อน	ที่อภิปรายที่จัดไว้	ไม่ได้เว้นแต่เป็น เอกสารอ้างอิง	ไม่ได้
ไทย	ประธานชี้ให้พูด	ที่นั่ง	ไม่ได้(เว้นแต่จำเป็น)	ไม่ได้
โซเวียต	ยกมือขอพูด	ที่อภิปรายที่จัดไว้	ได้	ไม่ได้
อังกฤษ	ยกมือขอพูด	ที่นั่ง	ไม่ได้	ได้ถ้าสมาชิกที่ พูดอนุญาต
อเมริกา	แจ้งความจำนงกับประธาน	ที่นั่ง	ได้	ได้ถ้าสมาชิกที่ พูดอนุญาต

การอภิปรายในสภาอาจใช้เวลานานหรือเร็วอย่างไรก็อย่างหนึ่งสุดแต่แต่ข้อบังคับการประชุมสภาจะกำหนดไว้ เท่าที่ปรากฏในบรรดาประเทศต่าง ๆ มีจำนวน ๑๒ ประเทศ อาทิเช่น อาร์เจนตินา บัลแกเรีย ฟินแลนด์ เยอรมันตะวันออก ลิกเตนสไตน์ ตูนิเซีย เป็นต้น ซึ่งไม่มีข้อบังคับเกี่ยวกับเวลา สมาชิกสภาและบุคคลในคณะรัฐมนตรีสามารถที่จะอภิปรายโดยใช้เวลานานเท่าใดก็ได้ตราบใดที่ตนได้รับอนุญาตให้อภิปราย แต่ในประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเวลา ซึ่งเรียกว่า "Reasonable time" ซึ่งอาจจะใช้เวลา ๕ - ๑๐ นาที เป็นต้น ตัวอย่างหรือระยะเวลาใช้หรืออนุญาตให้สมาชิกสภาอภิปรายในประเทศต่าง ๆ เช่น ในประเทศฟิจิ สมาชิกสภาจะอภิปรายนานเกินกว่า ๑๐ นาที ไม่ได้ เมื่อเกินกว่า ๑๐ นาที คำอภิปรายเกินจากนั้นจะไม่ได้รับการจัดแจ้งลงในรายงานการประชุม และน่าจะถือว่าเป็นการอภิปรายที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งมีความเห็นว่า คำอภิปรายหลังจากนั้นไม่ควรที่จะได้รับเอกสิทธิ์แต่ประการใด

ในประเทศเวียตนาม คูเวต เซเนกัล สวีเดน สมาชิกสภาจะอภิปรายเกินกว่า ๑๕ นาที โดยไม่ได้รับอนุญาตจากประธานสภาไม่ได้

ในคาเมอรูน คอสตาริกา เซียร์ราลีโอน สมาชิกสภาจะอภิปรายเกินกว่า ๓๐ นาทีไม่ได้

ในประเทศเคนมาร์กและนิวซีแลนด์ ไม่ได้มีข้อกำหนดเกี่ยวกับเวลา แต่สมาชิกสภาจะอภิปรายไปได้จนตราบเท่าที่ประธานสภายังมิได้ชักจูงหวั่น

ในประเทศโปแลนด์สมาชิกสภาอภิปรายได้นานถึง ๓๐ นาที อย่างไรก็ตามในกรณีที่เป็นการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติที่สำคัญ เช่น ร่างพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดิน สมาชิกสภาอาจได้รับอนุญาตให้อภิปรายนานกว่าที่ได้กำหนดไว้ในข้อบังคับก็ได้หรือในบางประเทศอาจจะอนุญาตอภิปรายนานเท่าใดก็ได้ เช่น เบลเยียม แคนาดา นิวซีแลนด์ เป็นต้น

ส่วนการสิ้นสุดของระยะเวลาการได้รับเอกสิทธิ์นั้น จะสิ้นสุดลงเมื่อหมดเวลาของการ

^๑ Ibid., p.368.

อภิปรายที่ได้กำหนดไว้ หรือประธานสภาสั่งให้ยุติการอภิปราย หรือเป็นการที่สมาชิกรัฐสภายุติการ
อภิปรายด้วยตนเองก็ถือว่า เป็นจุดสิ้นสุดของการได้เอกสิทธิ์แล้ว

เอกสิทธิ์ของบุคคลอื่นนอกจากนี้ เช่น คณะรัฐมนตรี กรรมการหรือผู้พิมพ์โฆษณา ราย
งานการประชุมสภา ก็เริ่มต้นและสิ้นสุดโดยอนุโลมตามหลักอย่างเดียวกัน

การ เริ่มต้นและการสิ้นสุดของความคุ้มกัน

ความคุ้มกันค่อนข้างจะยุ่งยากซับซ้อนและมีปัญหามากกว่าเอกสิทธิ์ เพราะจะส่งผลกระทบต่อ
ต่อวิถีทางตามรัฐธรรมนูญและสถานการณ์ทางการเมือง โดยเฉพาะขั้นตอนและการปฏิบัติในประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งผลดังกล่าวจะกระทบต่อผู้ปฏิบัติหลายฝ่ายด้วยกัน การ เป็นสมาชิก
รัฐสภาแล้ว มีใต้หมายความว่าจะกระทำการใด ๆ ได้ตามอำเภอใจ หรือได้รับการยกเว้นจากการ
กระทำความผิดตามกฎหมายทุกประการ นายบุญเที่ยง ทองสวัสดิ์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและ
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดลำปาง ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับสถานการณ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ไว้อย่างน่าสนใจว่า "ผู้แทนไม่ได้มีเอกสิทธิ์ให้ใครเกรงกลัว ไม่มีฤทธิ์เดชอะไร อำนาจอะไรก็ไม่มี"
ถึงนั้น เมื่อสมาชิกรัฐสภาถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดไม่ว่าในคดีอาญาหรือคดีแพ่งก็จะต้อง
ได้รับโทษตามความผิดของตน

ในปัญหาเกี่ยวกับการ เริ่มต้นของความคุ้มกันนั้น จะขอยกข้อเท็จจริงจากกรณี
จ.ส.อ. อนันต์ สุขสันต์ ซึ่งได้รับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยนาท เมื่อวันที่
๒๒ พฤศจิกายน ๒๕๒๔ จ.ส.อ. อนันต์ สุขสันต์ จะเริ่มมีสถานภาพเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตั้งแต่วันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นไป แต่ต้องคำนึงถึงว่าจุดเริ่มต้นของความคุ้ม
กันกับจุดเริ่มต้นของการได้รับเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น เป็นคนละประเด็นกัน ในหลักความ

บ้านเมือง (๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๒๔) : ๑.

คู่กันสมาชิกรัฐสภาจะได้รับความคุ้มครองเฉพาะในระยะเวลาระหว่างสมัยของการประชุมสภาเท่านั้น เพราะเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญต้องการให้ สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ในระหว่างสมัยประชุมสภาโดยไม่มีอุปสรรคใด ๆ

ดังนั้น จุดเริ่มต้นของการได้รับความคุ้มครองของ จ.ส.อ.อนันต์ สุขสันต์ ก็ยังไม่ได้เริ่มขึ้น จนกว่าจะมีการประชุมสภา จะขอなたันนะที่นาสนใจเป็นอย่างยิ่งเกี่ยวกับกรณีดังกล่าวของ นายเทียม ไชยพันธ์ รองประธานสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตากมาประกอบดังต่อไปนี้

"ในระหว่างที่สภายังไม่เปิด ทางเจ้าหน้าที่บ้านเมืองก็จะดำเนินคดีกันไป แต่ถาในระหว่างนี้ ศาลไม่อนุญาตให้ จ.ส.อ.อนันต์ประกันตัว เมื่อสภาเปิด จ.ส.อ.อนันต์ก็จะเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อสภา ขอให้ปล่อยตัวเพื่อที่จะไต่ทำหน้าที่ผู้แทน

ทางสภาก็จะทำเรื่องถึงกระทรวงยุติธรรม ขอให้ปล่อยตัว จ.ส.อ.อนันต์ ทางกระทรวงยุติธรรมก็จะนำเรื่องเข้าหารือในที่ประชุมสภา ถ้าสภาไม่อนุมัติ จ.ส.อ.อนันต์ก็ต้องอยู่ในเรือนจำต่อไป แต่สภาอนุมัติ จ.ส.อ.อนันต์ก็ออกจากเรือนจำได้ แต่ไม่เคยมีในประวัติศาสตร์ที่สภาจะไม่อนุมัติ" ดังนั้น ถ้าหากเริ่มเปิดสมัยสภาเมื่อไร เมื่ออันความคุ้มครองก็เริ่มต้นทันที ทั้งนี้ ไม่ว่าจะเป็นการเปิดสมัยประชุมสามัญหรือวิสามัญก็ตาม โดย "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑" ได้วางบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องความคุ้มครองไว้ดังต่อไปนี้ คือ

มาตรา ๑๒๑ "ในระหว่างสมัยประชุม ห้ามมิให้จับกุมหรือคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปทำการสอบสวนในฐานะที่สมาชิกผู้นั้นเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญา เว้นแต่ในกรณีที่ได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกหรือในกรณีที่จับในขณะกระทำความผิด

ในกรณีที่มีการจับสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในขณะกระทำความผิดให้รายงานไปยังประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกโดยด่วน และประธานแห่งสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก

อาจส่งไปปล่อยผู้ถูกจับได้"

มาตรา ๑๒๒ "ในกรณีที่มีการฟ้องสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในคดีอาญา ไม่ว่าจะไต่ฟ้องนอกหรือในสมัยประชุมศาลจะพิจารณาคดีนั้นในระหว่างสมัยประชุมมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิก แต่การพิจารณาคดีต้องไม่เป็นการขัดขวางต่อการที่สมาชิกผู้นั้น จะมาเข้าประชุมสภา

การพิจารณาคดีศาลใดกระทำให้ก่อนมีคำอ้างว่าจำเลยเป็นสมาชิกของสภาใดสภาหนึ่งย่อมไม่เป็นอันใช้ได้"

มาตรา ๑๒๓ "ถ้าสมาชิกวุฒิสภาหรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรถูกคุมขังในระหว่างสอบสวนหรือพิจารณาอยู่ก่อนสมัยประชุม เมื่อดังสมัยประชุมพนักงานสอบสวนหรือศาล แล้วแต่กรณี ต้องส่งปล่อยทันที ถ้าหากสภาที่ผู้นั้นเป็นสมาชิกได้ร้องขอ

คำสั่งปล่อยตามวรรคหนึ่ง ให้มีผลบังคับตั้งแต่วันส่งปล่อยจนถึงวันสุดท้ายแห่งสมัยประชุม"

สมัยประชุมของรัฐสภา

สมัยประชุมของรัฐสภานั้น เกี่ยวข้องกับหลักเรื่อง "Immunity" หรือความคุ้มกัน เพราะโดยทั่วไปแล้วในหลายประเทศถือว่าความคุ้มกันจะมีอยู่แต่เฉพาะในสมัยประชุมของรัฐสภาเท่านั้น สมัยประชุมของรัฐสภานั้น มีกำหนดขึ้นได้หลายรูปแบบ คือ

๑. รูปแบบที่ถือว่า สภามีสมัยประชุมตลอดอายุของสภานั้นเอง เช่น รัฐธรรมนูญเยอรมันตะวันตก สมาชิกสภาโดยเฉพาะสมาชิก "Bundestag" หรือสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมีสมัยประชุม ตลอดระยะเวลาที่ตนดำรงตำแหน่ง
๒. รูปแบบที่ถือว่าสมัยประชุมของสภายอมกำหนดขึ้นโดยฝ่ายบริหาร
๓. รูปแบบที่ถือว่า สมัยประชุมควรกำหนดขึ้นโดยรัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณาคำนี้ทำให้ได้ข้อมูลที่น่าสนใจว่า ในระยะ ๒ - ๓ ปีที่ผ่านมา มีถึง ๓๒ ประเทศที่กำหนดให้ปีหนึ่งมีสมัยประชุมครั้งหนึ่ง ๑๔ ประเทศกำหนดว่าปีหนึ่งมีสมัยประชุม ๒ ครั้ง และ ๖ ประเทศกำหนดว่า ปีหนึ่งมีสมัยประชุม ๓ ครั้งหรือมากกว่านั้น

ส่วนสมัยประชุมวิสามัญนั้น เป็นเรื่องที่จะกำหนดเรียกให้มีการประชุมได้ในภายหลัง โดยมีประเทศต่าง ๆ ๒๕ ประเทศกำหนดว่า การเรียกให้เปิดสมัยประชุมวิสามัญเป็นอำนาจของประมุขของรัฐ ๑๓ ประเทศถือว่าเป็นอำนาจของฝ่ายบริหาร ๗ ประเทศถือว่าเป็นอำนาจของรัฐสภา ๒ ประเทศถือว่าเป็นอำนาจขององค์กรอื่น ๆ และ ๒๔ ประเทศถือว่าเป็นอำนาจของสมาชิกรัฐสภาที่จะต้องเข้าชกกัน

ในเรื่องนี้ข้อมูลที่น่าสนใจดังนี้

ประเทศออสเตรเลีย	รัฐสภาจะเปิดสมัยประชุมสามัญครั้งหนึ่งทุก ๆ ปี
ประเทศออสเตรเลีย	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมถึงสองครั้งและอาจมีการ เปิดสมัยวิสามัญได้
ประเทศเบลเยียม	ปีหนึ่งก็ให้มีสมัยประชุมสามัญครั้งหนึ่ง
ประเทศแคนาดา	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญครั้ง
ประเทศเดนมาร์ก	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมครั้งหนึ่ง
ประเทศฝรั่งเศส	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญ ๒ ครั้ง
ประเทศอินเดีย	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมถึง ๓ สมัย
ประเทศญี่ปุ่น	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมสามัญหนึ่งสมัย
ประเทศมาเลเซีย	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมอย่างน้อยหนึ่งสมัย
ประเทศสวีเดน	ปีหนึ่งมีสมัยประชุมหนึ่งสมัย

อย่างไรก็ตาม สมัยประชุมนี้อาจจะลดความสำคัญลง ถ้าหากว่า กำหนดให้แต่ละสมัยประชุมมีระยะเวลาการประชุมยาวนาน เช่น บางประเทศแม้จะกำหนดให้มีสมัยประชุมเพียงหนึ่งสมัย แต่อาจจะมีการแบ่งออกเป็นช่วงเวลาหลายช่วงและมีการหยุดพักประจำไปด้วย แต่เมื่อเปิดหลังจากการหยุดพักก็ไม่ถือว่าเป็นการ เปิดสมัยประชุมใหม่ หากถือว่าเป็นการใช้สมัยประชุมเดิม

เพียงแต่เป็นการประชุมระยะที่สอง หรือชั้นตอนที่สองหรือช่วงที่สองไป สมัยประชุมนั้นเกี่ยวข้องกับ การเปิดสมัยประชุมเพราะ เมื่อเปิดสมัยประชุมแล้ว ต่อมาก็มักจะมีการเปิดสมัยประชุม แต่ในประเทศที่ ใช้ระบบสมัยประชุมโดยมีระยะเวลาอันยาวและมีการหยุดพักระหว่างกลาง เมื่อหลังจากการหยุดพัก ก็จะไม่มีการเปิดสมัยใหม่

จะขอนำข้อเท็จที่เป็นปัญหาความเกี่ยวกับการ เริ่มต้นของความคุ้มกันมาพิจารณาประกอบ เพื่อให้เห็นปัญหาได้อย่างชัดเจน ดังต่อไปนี้

"นายสะควก เชื้อบุญมี ส.ส. เลย เปิดเผยว่า ได้มีหนังสือแจ้งไปถึง นายบุญเท่ง ทองสวัสดิ์ ประธานสภาผู้แทนราษฎรและพลเอกสิทธิ จิตรโรจน์ รัฐมนตรีว่าการ กระทรวงมหาดไทย ให้ดำเนินการกรณีที่ตนเองถูกเจ้าหน้าที่ตำรวจ สน. คั่นนายาว (ก.ม.๘ ถนนรามอินทรา) จับกุมเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๔ ซึ่งวันดังกล่าวเป็นวันอยู่ในระหว่างเปิด สมัยประชุมสภาวิสามัญ

นายสะควก เปิดเผยว่า ในเช้าวันดังกล่าว ขณะพักผ่อนอยู่ที่บ้าน แขวงจรเข้บัว เขตบางกะปิ ก.ท.ม. มีเจ้าหน้าที่ตำรวจคือ พลา เกรียงศักดิ์ กล้าศิริ และ พลา โสภณ คำพอง มาที่บ้านพร้อมกับแสดงหมายจับของศาลอาญาในข้อหาไม่ยอมจ่ายเงินให้ นายสุรินทร์ แสงช้า จำนวน ๕๕,๐๐๐ บาท แม้ว่าตนจะแสดงตัวว่าเป็น ส.ส. ซึ่งตามรัฐธรรมนูญกำหนดไว้ว่าจะจับ กุม ส.ส. ในระหว่างเปิดสมัยประชุมไม่ได้ก็ตาม แต่ พลา ตำรวจทั้งสองก็ไม่เข้าใจนำตัวมายัง สน. คั่นนายาว"^๒

ส่วนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับวันเปิดสมัยของสภานั้น พล.อ.อ.हरิน หงสกุล ประธาน รัฐสภาได้เปิดเผยว่า "รัฐสภาจะออกพระราชกฤษฎีกาให้เปิดสมัยประชุมในวันที่ ๑๐ ธันวาคม ๒๕๒๔

^๑ Ibid., pp. 295 - 297.

^๒ มติกรณ (๒๒ ธันวาคม ๒๕๒๔) : ๒.

จากนั้นต้องใช้เวลาประมาณ ๓ วันเป็นอย่างน้อย ในการส่งระเบียบวาระให้ ส.ส. ก่อนถึงวันประชุม ซึ่งคิดว่าในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ๒๕๒๔ จะเปิดสมัยประชุมสภาผู้แทนราษฎร และวันที่ ๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๔ จะเปิดประชุมวุฒิสภา และสัปดาห์ต่อจากนั้นก็ประชุมรัฐสภา

แต่ขอเท็จจริงปรากฏว่า หลังจากที่ไทม์พระราชกฤษฎีกาเปิดประชุมสภาผู้แทนราษฎร ในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ แล้ว แต่ไทม์การประชุมสภาผู้แทนราษฎรกันจริงในวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ นับเป็นการประชุมสภาผู้แทนราษฎรวิสามัญครั้งแรก มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาประชุมจำนวนมาก โดย นายสะอาด ปิยะวรรณ เป็นประธานในที่ประชุม^๒

ดังนั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่า ทั้งกรณีของ จ.ส.อ.อนันต์ สุขสันต์ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชยนาท กับ นายสะอาด เชื้อบุญมี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดเลย ความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญจะเริ่มตนตั้งแต่วันที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงลงพระปรมาภิไธยในพระราชกฤษฎีกาเปิดสมัยประชุมในวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นต้นไป ทั้งนี้โดยไม่ตอ้งคำนึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า จะมีการเปิดประชุมสภากันจริง ๆ ในวันที่ ๑๗ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ เพราะหลักของความคุ้มกันนั้น สมาชิกรัฐสภาจะได้รับเฉพาะในช่วงระยะเวลาว่างสมัยประชุมสภาเท่านั้น ในเมื่อวันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๒๔ เป็นวันเริ่มสมัยประชุมสภาแล้ว ความคุ้มกันก็จะเริ่มตนตั้งแต่วันที่ เปิดสมัยประชุมสภาเป็นต้นไป

ส่วนปัญหาการสิ้นสุดของความคุ้มกันก็ไม่ค่อยมีปัญหาหรือความยุ่งยากเหมือนกรณีการเริ่มต้นของความคุ้มกัน ผู้เขียนเห็นว่า เวลาที่สิ้นสุดของความคุ้มกันน่าจะได้แก่เวลาที่ได้มีการอ่านประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภา โดยพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมนั้นนายกรัฐมนตรีจะเป็นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เมื่อก่อนที่จะมีการเลิกประชุมนั้น เลขาธิการรัฐสภา

^๑ มาตุภูมิ (๘ ธันวาคม ๒๕๒๔) : ๑.

^๒ มติชน (๑๘ ธันวาคม ๒๕๒๔) : ๑.

จะเป็นผู้อ่านพระบรมราชโองการประกาศพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมรัฐสภา ดังนั้น หลังจากที่ได้มีการอ่านพระราชกฤษฎีกาปิดประชุมสภาแล้ว เวลานั้นความคึกคักของสมาชิกรัฐสภาจะต้องสิ้นสุดลงพร้อมกันทันที เมื่อความคึกคักสิ้นสุดลงแล้ว สมาชิกรัฐสภานั้นก็ต้องถูกดำเนินคดีไปตามขั้นตอนของการพิจารณาตามขบวนการยุติธรรมต่อไปตามปกติ

การพิจารณาของสภาในปัญหาความคึกคัก

ความคึกคักของสมาชิกรัฐสภานั้น จะมีเฉพาะ "ระหว่างสมัยประชุมสภา" เท่านั้น ไม่ว่าจะเป็นการประชุมสภาสามัญหรือวิสามัญก็ตาม ในปัญหาเกี่ยวกับการคึกคักในด้านการพิจารณาของสภานั้น ในทางปฏิบัติเมื่อเปิดสมัยประชุมแล้ว ทรงกระหวางยุติธรรมก็จะมีหนังสือมายังประธานสภา เพื่อขอให้สภาพิจารณา ซึ่งขั้นตอนและวิธีการพิจารณาปัญหาความคึกคัก "ข้อบังคับการประชุมของสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๒๒" ได้วางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

ข้อ ๑๓๘ "ในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาเกี่ยวกับการอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้ การจับและคุมขัง หรือหมายเรียกตัวสมาชิกไปทำการสอบสวนในฐานะเป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๒๑ วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ หรือในกรณีมีเรื่องที่สภาจะต้องพิจารณาอนุญาตหรือไม่อนุญาตให้มีการพิจารณาคดีอาญาที่สมาชิกถูกฟ้องในระหว่างสมัยประชุมตาม มาตรา ๑๒๒ ของรัฐธรรมนูญ ให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมเป็น เรื่องด่วน"

ข้อ ๑๔๐ "สภาจะประชุมปรึกษาเรื่องการร้องขอให้ปล่อยสมาชิกซึ่งถูกคุมขังตามมาตรา ๑๒๓ ของรัฐธรรมนูญ จะกระทำใดต่อเมื่อประธานสภาขอปรึกษาที่ประชุมหรือสมาชิกเสนอญัตติโดย มีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่ายี่สิบคน การพิจารณาเรื่องดังกล่าวให้ประธานสภาบรรจุเข้าระเบียบวาระการประชุมเป็น เรื่องด่วน"

จะเห็นได้ว่า ในการพิจารณาเกี่ยวกับว่า การจับ การคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิก รัฐสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาหรือในกรณีฟ้องสมาชิกรัฐสภา ประธาน สภาจะต้องบรรจุเข้าระเบียบวาระประชุมเป็น เรื่องด่วน ส่วนการพิจารณาจะอนุญาตหรือไม่นั้น เป็นมติของที่ประชุมสภา

มีข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาการพิจารณาในเรื่องความคุ้มกันอีกกรณีหนึ่ง จากรายงานการประชุมสภาสมัยวิสามัญ ครั้งที่ ๒/๒๕๒๔ เมื่อวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๒๔ ซึ่งปรากฏผลของการประชุมดังนี้

"หลังจากที่สภาได้เปิดการพิจารณาเรื่องความคุ้มกันที่กระทรวงยุติธรรมได้ขออนุญาตสภาผู้แทนราษฎรเพื่อพิจารณาคดีอาญาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรสองคน คือ นายสมาน ชมพูเทพ ส.ส.จังหวัดลำพูน ซึ่งตกเป็นจำเลยในคดีความผิด พ.ร.บ. อันเกิดจากการใช้เช็ค กับ จ.ส.อ. อนันต์ สุขสันต์ ส.ส. จังหวัดชัยนาท ซึ่งตกเป็นจำเลยจำวานณา นายศรายุทธ ชนะกุล อดีต ส.ส. จังหวัดชัยนาทและภรรยาในระหว่างสมัยประชุมตามมาตรา ๑๒๒ แห่งรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๒๑

ในการพิจารณาเรื่องนี้ นายบัญญัติ เกษรทอง ส.ส. จังหวัดเพชรบูรณ์อภิปรายคัดค้านการที่จะส่งตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรไปรับการพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม โดยอ้างว่า ตามระเบียบประเพณีของสภาผู้แทนราษฎรไม่เคยอนุมัติมาก่อน ถ้ามีการอนุมัติจะทำให้เกิดการก่อกวนกันขึ้นได้

ซึ่งในเรื่องนี้ นายปิยะนัฐ วัชรภรณ์ ส.ส. จังหวัดศรีสะเกษ กับ นายประเทือง วิจารณ์ปรีชา ส.ส. จังหวัดพิษณุโลก อภิปรายเห็นด้วยที่จะส่งตัวบุคคลทั้งสองไปต่อสู่อีกในศาลเพื่อขจัดมลทินและให้เป็นที่สบายใจแก่ตัวเอง

ผลปรากฏว่า เมื่อมีการขอมติจากสภาในเรื่องนี้ มีผู้คัดค้านการส่งตัวสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรควยคะแนนเสียง ๑๓๘ และมีผู้เห็นด้วยกับการส่งตัวเพียง ๘ คน จึงเป็นอันว่า สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคนไม่ต้องไปรับการพิจารณาคดีตามที่กระทรวงยุติธรรมขอตัวมา"

จึงเป็นอันว่า ทั้ง นายสมาน ชมพูเทพ กับ จ.ส.อ. อนันต์ สุขสันต์ ซึ่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งสองคน ไม่ต้องถูกพิจารณาโดยศาลยุติธรรมในระหว่างสมัยประชุม ซึ่งส่วนมากมติของสภามักจะมีความโน้มเอียงที่จะไม่ยินยอมให้ส่งตัวสมาชิกสภาไปพิจารณาคดีในระหว่างสมัยประชุม

การสละและการเพิกถอนเอกสิทธิ์

เมื่อบุคคลหนึ่งบุคคลใดมีสถานภาพเป็นสมาชิกรัฐสภาแล้ว บุคคลนั้นย่อมได้รับเอกสิทธิ์และความคุ้มกันทันที และถือว่าเป็นสิทธิเด็ดขาดที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ให้อย่างชัดเจน มีข้อที่น่าพิจารณาว่า ในเมื่อสมาชิกรัฐสภาเป็นผู้มีเอกสิทธิ์และความคุ้มกันตามรัฐธรรมนูญแล้ว ถ้าเจ้าของเอกสิทธิ์จะสละเอกสิทธิ์ทั้งหมดหรือบางส่วนจะได้อหรือไม่

ในปัญหาต้องคำนึงถึงว่า เอกสิทธิ์นี้เป็นสิทธิเด็ดขาดที่รัฐธรรมนูญคุ้มครองไว้ให้แก่สมาชิกรัฐสภาทุกคน เมื่อเอกสิทธิ์เป็นสิทธิเด็ดขาดแล้ว ย่อมแสดงว่าบุคคลหนึ่งบุคคลใดจะมาเพิกถอนหรือสละเอกสิทธิ์นี้ไม่ได้ และขณะเดียวกันแม้ตัวสมาชิกรัฐสภาเองก็ไม่สามารถที่จะสละเอกสิทธิ์ของตนได้เช่นกัน ตัวอย่างเช่น สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก. โกรธแค้นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ข. จึงขอสละเอกสิทธิ์ของตนที่ได้อภิปรายไว้แล้ว และท้าว หากมีผู้ใดพิสูจน์ได้ว่าคำอภิปรายของตนไม่เป็นความจริงตนยอมให้ฟ้องได้ จะเห็นว่าการสละเอกสิทธิ์ของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก. นี้ไม่ได้อก้องให้เกิดผลแต่อย่างใด เพราะถือเอกสิทธิ์เป็นสิทธิเด็ดขาด จึงไม่สามารถที่จะสละเอกสิทธิ์เองหรือมีผู้ใดผู้หนึ่งมาเพิกถอนเอกสิทธิ์ได้ ดังนั้น ตัวสมาชิกรัฐสภาจึงไม่สามารถที่จะสละเอกสิทธิ์ของตนทั้งหมด หรือบางส่วนได้เลยและบุคคลใดบุคคลหนึ่งก็ไม่มีอำนาจที่จะมาเพิกถอนเอกสิทธิ์ของสมาชิกรัฐสภาได้ ทั้งนี้เพราะถือว่า รัฐธรรมนูญให้เอกสิทธิ์ไว้แก่สมาชิกรัฐสภาอย่างเด็ดขาด ไม่ได้ให้แก่สมาชิกสภาคนใดคนหนึ่งโดยเฉพาะ และถือว่าการให้เอกสิทธิ์ไว้ก็เพื่อที่จะให้สมาชิกรัฐสภาสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างเต็มความสามารถและหน้าที่ซึ่งสมาชิกรัฐสภาปฏิบัติหน้าที่เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม

การสละและเพิกถอนความคุ้มกัน

ส่วนปัญหาการสละความคุ้มกันนั้นไม่ค่อยประสบปัญหาเหมือนเอกสิทธิ์ ทั้งนี้เพราะ

หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๑๕,

ความคุ้มครองนั้น เกิดจากองค์กรหรือบุคคลอื่นเป็นผู้กำหนด โดยตัวผู้ได้รับความคุ้มครองไม่ได้เป็นเจ้าของ กล่าวคือ ในระหว่างสมัยประชุมหากจะมีการจับกุมคุมขังหรือหมายเรียกตัวสมาชิกรัฐสภาไปทำการสอบสวนในฐานะที่เป็นผู้ต้องหาในคดีอาญาได้นั้น "สภา" จะเป็นผู้อนุญาต โดยสมาชิกรัฐสภาจะต้องเป็นองค์กรในการตัดสินใจหรือตัดสินใจในปัญหาต่าง ๆ หรือดำเนินการจับสมาชิกรัฐสภาในขณะกระทำ ความผิด "ประธานสภา" อาจส่งปล่อยได้ ซึ่งบุคคลที่มีอำนาจตัดสินใจและดำเนินการต่าง ๆ เป็นตัวประธานสภาโดยสมาชิกรัฐสภาไม่มีสิทธิหรือเข้าร่วมกำหนดอำนาจในการตัดสินใจแต่อย่างใด ทั้งนี้ การละความคุ้มครองของตัวสมาชิกรัฐสภาจึงไม่สามารถที่จะละได้ ทั้งนี้เพราะ ตัวสมาชิก รัฐสภาไม่มีอำนาจในการตัดสินใจหรือกระทำการใด ๆ ด้วยตนเอง ต้องให้ตัวประธานสภาหรือ สภาเป็นผู้ดำเนินการต่าง ๆ และตัดสินใจให้ ส่วนกรณีการเพิกถอนความคุ้มครองนั้น ก็คงเป็นใน ลักษณะเดียวกันคือ องค์กรที่จะตัดสินใจหรือดำเนินการต่าง ๆ ให้ได้จะต้องเป็นมติของรัฐสภา ซึ่งไม่ได้เกี่ยวข้องหรือมีส่วนสัมพันธ์กับตัวสมาชิกรัฐสภาผู้กระทำผิดเองเลย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทั้งการสละและการเพิกถอนความคุ้มครองนั้น ถูกแทรกแซงจากปัจจัยภายนอก โดยที่ตัวสมาชิกรัฐ สภาไม่สามารถที่จะมีอำนาจตัดสินใจหรือดำเนินการต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

ผลของเอกสิทธิ์ ผลของเอกสิทธิ์นั้น จะให้ผลตั้งแต่ในชั้นเริ่มฟ้องคดีที่เกี่ยวข้อง กล่าวคือ ถ้าตัวผู้กระทำความผิดมีเอกสิทธิ์แล้ว ก็ไม่อาจดำเนินการฟ้องร้องคดีใด ๆ ได้เลย ซึ่งต่างกับ ผลของ "การยกเว้นโทษ" ซึ่งการยกเว้นโทษ จะมีผลก็ต่อเมื่อได้รับการพิจารณาจากศาลเสีย ก่อน เช่น ในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๗๖ บัญญัติว่า "ผู้ใดกระทำการตามคำสั่งของเจ้าพนักงาน แม้คำสั่งนั้นจะมีข้อบกพร่องกฎหมาย ถ้าผู้กระทำมีหน้าที่หรือเชื่อโดยสุจริตมีหน้าที่ต้องปฏิบัติตามนั้นไม่ต้องรับโทษ เว้นแต่จะรู้ว่าคำสั่งนั้นเป็นคำสั่งที่มีข้อบกพร่องกฎหมาย" ในมาตรา ๗๖ นี้ เป็นการยกเว้นโทษ การจะยกเว้นโทษใหม่ จะมีผลต่อเมื่อศาลได้พิจารณาในชั้นต้นแล้ว ต่างกับผล

ของเอกสิทธิ์ ซึ่งจะให้ผลตั้งแต่ในชั้นเริ่มฟ้องคดี นับว่า ผลของ เอกสิทธิ์มีลักษณะ เค็ดขาดและ เจียม
 พ้นกว่าการยกเว้นโทษ

ผลของความคุ้มกัน ผลของความคุ้มกันนั้น จะมีผลให้กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
 บางส่วนถูกกีดกันไว้เป็นการชั่วคราวเท่านั้น เมื่อหลังจากการเสร็จสิ้นสมัยประชุมแล้ว ชั้นตอนของ
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่ถูกลงโทษอยู่นั้นจะต้อนำมาใช้อีก ซึ่งต่างกับผลของ "การเลื่อน
 คดี" ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๓๕ วรรคสองบัญญัติว่า "ถ้าพยาน
 ไม่มาหรือมีเหตุอันควรต้องเลื่อนการพิจารณา ก็ขอให้ศาลเลื่อนคดีไปตามที่เห็นสมควร" การที่
 จะเลื่อนคดีได้ศาลจะเป็นผู้พิจารณาว่า สมควรที่จะให้เลื่อนหรือไม่ให้เลื่อน ซึ่งต่างกับการกีดกัน
 กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเป็นการชั่วคราวในเรื่องของความคุ้มกันนั้น ถ้าหากทางสภาร้อง
 ขอแล้ว ศาลจะต้องปฏิบัติตามคำร้องขอ นั้น ดังนั้น ผลของความคุ้มกันจึงมีลักษณะ เค็ดขาด ซึ่ง
 ต่างกับการ เลื่อนคดีเป็นคุณพิริยและอำนาจในการตัดสินใจของศาลเท่านั้น